

Заняття на тему «Особистий та сімейний бюджет»

Заняття ґрунтується на затверджених МОН України курсах «Фінансова грамотність» (Лист №14.1/12-Г-30 від 08.02.2012 року Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України) та «Фінансове виховання» (протокол №2 від 25.05.2012 р., лист №14.1/12-Г-220 від 14.08.2012 р. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України).

Введення у тему

Тренер: «Вітаю усіх вас та радію нагоді поспілкуватися. Мене звати, я працюю (є власником....., є фахівцем у галузі.....).

Скажіть, будь ласка, кому з вас важлива тема грошей та хто хоче дізнатися, як можна збільшити їхню кількість, щоб почуватися фінансово незалежним?

Діти відповідають.

Тренер: «Отже, для всіх (практично для всіх) ця тема важлива. Дорослі часто думають, що підлітки цікавляться лише дурницями. А насправді ви маєте такі серйозні інтереси, що готові присвятити вивченню цієї теми частину своїх канікул!

Я із задоволенням допоможу вам у цьому – поділюся власним досвідом та намагатимуся надавати відповіді на усі ваші запитання. Ви дізнаєтеся багато нового та цікавого, про що багато дорослих ніколи не замислювалися!

Результатом нашого з вами спілкування я пропоную зробити ось що – ви складете план накопичення 1000 гривень (*чекає реакції дітей*). Велика сума, правда? Але цілком реальна для фінансово грамотного підлітка! Згодні?

Поняття та необхідність ведення бюджету

Тренер: «Спочатку ми з вами поговоримо про бюджет – особистий та сімейний. Хто з вас може дати визначення цього поняття?»

Діти відповідають, тренер допомагає запитаннями.

Підсумком має стати приблизно таке визначення: «Бюджет – це фінансовий план на певний період, в якому зазначені наявні кошти, передбачувані майбутні прибутки та необхідні витрати для особи або родини».

Тренер: «Хто може сказати, чи потрібний такий план взагалі, кому саме та навіщо він потрібний?»

Діти відповідають, тренер допомагає запитаннями.

Діти мають дійти висновку, що бюджет потрібний кожній людині та родині, оскільки без нього практично неможливо планувати своє фінансове життя, приймати свідомі фінансові рішення та бути впевненим у фінансовому майбутньому.

Тренер: «Давайте подумаємо разом, навіщо потрібний бюджет підлітку, який ще не працює, якого забезпечують батьки?».

Діти відповідають, наприклад: «Бо підліток за кілька років стане дорослим, і батьки не зможуть, та й не повинні забезпечувати повнолітню людину. Йому вже зараз потрібно вчитися розпоряджатися фінансами, думати, яким коштом він житиме за кілька років, планувати своє майбутнє».

Або: «Підліток закінчить школу та вступить до ВУЗу, навчання в якому може бути платним або підліток може вступити до ВУЗу в іншому місті, тобто, так чи інакше, він почне фінансово відокремлюватися від своїх батьків».

Або: «Підліток має свої потреби, бажання. З одного боку, він хоче і може заробляти власні гроші, з другого, хоче витратити їх, купувати собі не те, що визначають батьки, а що йому подобається. Тому йому потрібний бюджет, щоб планувати свої доходи або витрати».

Прибутки та витрати як дві складові бюджету

Тренер: «Зверніть увагу: ми говоримо про бюджет та постійно згадуємо дві основні статті, дві основні складові будь-якого бюджету. Хто може сказати, про що йдеться?»

Діти відповідають: «Прибутки та витрати». Якщо діти не здогадуються, тренер допомагає.

Тренер: «Прибутки – це будь-які гроші або інші цінності, які ви отримуєте. Давайте подумаємо, якими можуть бути прибутки».

Діти відповідають, наприклад:

- зарплата
- пенсія
- подарунки
- банківські проценти за депозитом
- стипендія
- гонорар
- виграш в лотерею
- прибутки від здавання квартири в оренду...

Тренер додає: «А ще прибутки за акціями, страхові виплати, матеріальна допомога від держави, прибуток від продажу своїх товарів, наприклад, ви вирощуєте ягоди та продаєте їх на ринку, продаж нерухомості або власного автомобіля... Видів прибутку може бути багато. А якими можуть бути витрати? Давайте спробуємо визначити основні витратні статті бюджету сучасної родини».

Діти відповідають. Роль тренера – розподілити усі відповіді на певні статті витрат і зафіксувати їх письмово, наприклад:

- комунальні послуги
- харчування
- транспорт (як громадський, так і витрати на автомобіль, якщо він є – паливе, ТО, витратні матеріали тощо)
- засоби гігієни, косметика та побутова хімія
- господарчі товари (посуд, меблі...)
- одяг та взуття
- здоров'я та лікування
- побутова техніка
- зв'язок
- навчання
- відпочинок та хобі
- заощадження
- доброчинність
- різне.

Тренер: «Отже, нам вдалося систематизувати передбачувані витрати та уявити можливі джерела прибутків».

Практична робота

Тренер: «Тепер, коли ми знаємо статті прибутку та статті витрат, а також уявляємо собі, яким може бути бюджет, давайте спробуємо сили на реальному прикладі. Давайте розділимося на дві команди (*ділить у зручний спосіб, наприклад, «перший-другий», дівчата та хлопці*). Зараз я «познайомлю» вас зі звичайною українською родиною, з її складом та прибутками, а кожна команда виступить у ролі фінансового консультанта та запропонує варіант бюджету. Прошу кожну команду занотувувати уважно!»

Тренер: «Наша родина - це батько, мама, бабуся та двоє дітей. Батько заробляє 5000 гривень на місяць, мати – 4500 гривень на місяць, бабуся отримує 1500 гривень пенсії, діти вчаться у школі, прибутків не отримують (конкретні суми варто відкорегувати залежно від середньої зарплати, реальної економічної ситуації в регіоні, інфляції тощо). Родина мешкає у трикімнатній квартирі, автомобілю немає, але хочуть його придбати. Бюджет у родині – спільний. За 10 хвилин кладіть найбільш правильну, на вашу думку, схему їхніх витрат по статтях, які ми щойно визначили. Час пішов!»

За 10 хвилин учитель запрошує команди презентувати свої бюджети.

Витрати мають розподілитися приблизно так:

- комунальні послуги 600 грн
- харчування 5000 грн
- транспорт 400
- засоби гігієни, косметика та побутова хімія 300
- господарчі товари (посуд, меблі...) 400
- одяг та взуття 600
- здоров'я та лікування 400
- побутова техніка 400
- зв'язок 200
- навчання 500
- відпочинок та хобі 300
- заощадження 1500
- доброчинність 100
- різне 300.

При оцінюванні кожного конкурсу можна орієнтуватися на наведену схему (пропорційне співвідношення статей – плюс-мінус 10-20% по кожному з пунктів). Але конкретні суми варто відкорегувати залежно від середньої зарплати, реальної економічної ситуації в регіоні, інфляції тощо. Особливу увагу варто звернути на вартість комунальних послуг, транспорту, продуктів харчування.

Тренер: «Тепер уявімо, що в нашій благополучній родині сталася прикра подія – організація, де працювала мати, закрилася. Мати тепер без роботи, але отримує від держави допомогу по безробіттю – 1 500 гривень. Які зміни стануться у бюджеті? Які статті доведеться скоротити? Від яких витрат можна відмовитися та за рахунок чого? У вас є 10 хвилин на обговорення. Час пішов!»

Витрати мають розподілитися приблизно так та отримати таке пояснення:

- комунальні послуги 500 грн (родина ощадливіше ставитиметься до «благ цивілізації» – вимикає світло, замінила прокладку в крані, що підтікає)
- харчування 4500 грн (мати знаходиться вдома, має час на приготування страв, які раніше купувалися)
- транспорт 300 грн (мати мало користується транспортом)

- засоби гігієни, косметика та побутова хімія 200 грн (родина купує дешевші засоби, мати менше користується косметикою)
- господарчі товари (посуд, меблі...) 200 грн (родина купує найнеобхідніше)
- одяг та взуття 300 грн (родина вирішила не оновлювати гардероб до сезону, а купувати лише речі, які стали дітям замалими)
- здоров'я та лікування 400 грн (на здоров'ї не варто заощаджувати)
- побутова техніка 300 грн (техніку не оновлюють, купують тільки те, що неможливо відремонтувати)
- зв'язок 150 грн (мати заощаджує на мобільному, родина перейшла на інші пакети)
- навчання 500 грн (на освіті не слід заощаджувати)
- відпочинок та хобі 150 грн (тато відмовився від витрат на хобі)
- заощадження 800 грн (родина вирішила заощаджувати 10% прибутку)
- доброчинність 0 (родина тільки віддає речі, з яких виросли діти)
- різне 200 грн.

За 10 хвилин тренер запрошує команди презентувати свої бюджети. Команди мають пояснити, які статті скоротилися, за рахунок чого, які статті не скорочуються.

При оцінюванні можна орієнтуватися на наведену схему (пропорційне співвідношення статей – плюс-мінус 10-20% по кожному з пунктів). Але конкретні суми варто відкорегувати залежно від середньої зарплати, реальної економічної ситуації в регіоні, інфляції тощо. Особливу увагу варто звернути на вартість комунальних послуг, транспорту, продуктів харчування.

Тренер: «Тепер уявімо, що мати знайшла гарну роботу, і тепер прибуток тепер складає 7500 гривень. І в тому ж місяці отримав підвищення й батько – він став начальником відділу, отримує 7000 гривень. Пенсія бабусі залишилася такою ж самою – 1500 гривень. Як розподілятимуться витрати у родині, прибуток якої складає 16000 гривень? Ви маєте мені розповісти за 10 хвилин. Час пішов!»

Витрати мають розподілитися приблизно так та отримати такі пояснення:

- комунальні послуги 500 (залишилися на тому ж рівні)
- харчування 6500 (часу на приготування бракує, члени родини часто харчуються поза домом)
- транспорт 700 (батьки іноді користуються таксі)
- засоби гігієни, косметика та побутова хімія 500 (родина може дозволити собі якісні товари)
- господарчі товари (посуд, текстиль, меблі...) 700 (можна оновити старі речі)
- одяг та взуття 1000 (потрібно виглядати відповідно)
- здоров'я та лікування 1000 (батьки вирішили придбати медичну страховку для кожного члена родини)
- побутова техніка 800 (батьки вирішили оновити дещо з техніки)
- зв'язок 200 (батькам компанія оплачує зв'язок, витрати – лише у дітей та бабусі)
- навчання 1000 (діти пішли на додаткові курси)
- відпочинок та хобі 500
- заощадження 2000 (можна заощаджувати гроші на придбання авто)
- доброчинність 300
- різне 300.

За 10 хвилин тренер запрошує команди презентувати свої бюджети. Команди мають пояснити, які статті збільшилися, чому вони збільшилися, а які не змінилися.

При оцінюванні можна орієнтуватися на наведену схему (пропорційне співвідношення статей – плюс-мінус 10-20% по кожному з пунктів). Але конкретні суми варто відкорегувати залежно від середньої зарплати, реальної економічної ситуації в регіоні, інфляції тощо.